

Opleidingsplan Persoonsgerichte aanpak radicalisering (PGA-R)

Gemeenten Hoeksche Waard, Molenlanden en Gorinchem

Colofon

Dit opleidingsplan werd samengesteld in opdracht van de gemeenten Gorinchem, Hoeksche Waard en de VeiligheidsAlliantie regio Rotterdam (VAR)

Auteurs: Nynke Piepers (DSP) en Collin Hoogeveen (Bureau Alpha)

Amsterdam, december 2024

Inhoud

Inleiding	4
Expertise van professionals	5
Algemene kennisdeling	12

Inleiding

Het signaleren van mogelijke radicalisering is van groot belang om te weten wat er in de gemeente speelt én om gericht op de signalen in te kunnen spelen in een persoonsgerichte aanpak. Om signalen van radicalisering als professional te herkennen, is het noodzakelijk om kennis te hebben van het duiden van signalen en (afhankelijk van de mate waarmee je te maken krijgt met) verschillende vormen van radicalisering.

In dit plan beschrijven we welke mogelijkheden er zijn om verschillende professionals kennis bij te brengen over signalen van radicalisering.

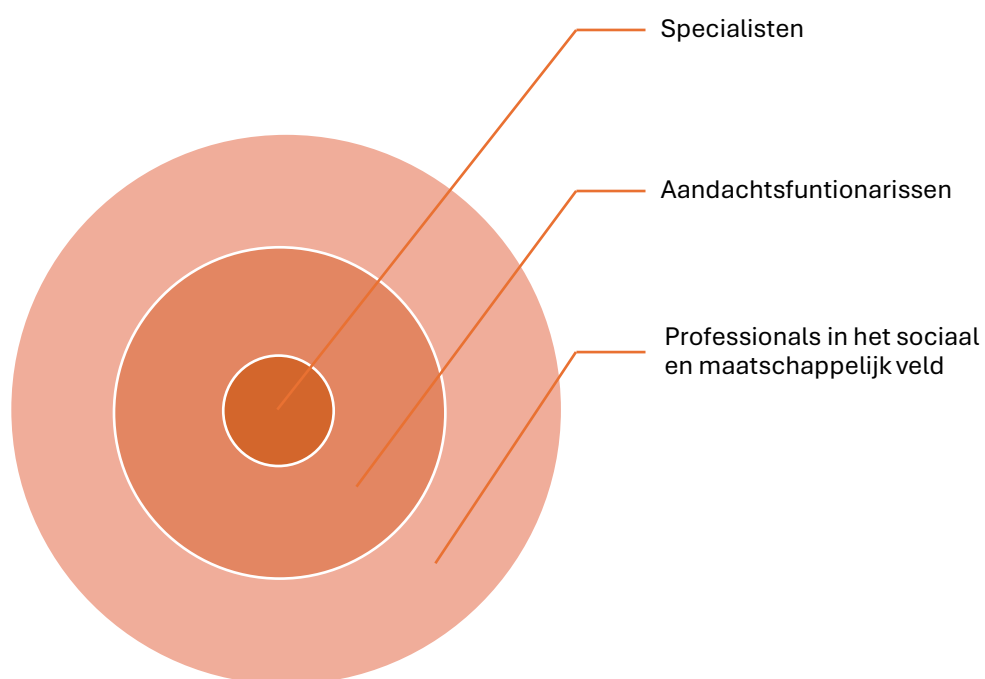
Dit plan is gericht op de langere termijn; het heeft tijd nodig om een netwerk van aandachtsfunctionarissen en signalerende professionals op te zetten. De capaciteit binnen de drie gemeenten zal bepalend zijn voor het tijdsbestek waarbinnen dit plan voor deskundigheidsbevordering uitgerold kan worden en een netwerk opgebouwd kan worden.

Expertise van professionals

Verschillende niveaus van expertise

We maken onderscheid tussen verschillende lagen van professionals.

1. Specialisten.
2. Aandachtsfunctionarissen.
3. Professionals in het sociaal en maatschappelijk veld.

Elke laag vraagt om een passend niveau van expertise. De verschillende niveaus van kennis worden in dit hoofdstuk beschreven. We lichten hieronder eerst een aantal aandachtspunten uit.

Prioriteren van professionals

Capaciteit, tijd en financiële middelen zullen invloed hebben op hoeveel trainingen, bijeenkomsten en overige inzet mogelijk is op het thema radicalisering. Daarom is het van belang te bepalen welke professionals prioriteit vragen wat betreft deskundigheidsbevordering. Hierbij kan het helpen om in de breedte te kijken naar alle soorten professionals, maar het kan ook betekenen dat afhankelijk van een fenomeen dat op dat moment aandacht vraagt binnen de gemeente, prioriteit aan te brengen. Zo zijn deurwaarders interessant voor soevereinen, maar binnen het thema radicalisering in brede zin minder relevant. Toch kan als soevereinen veel voorkomen in de gemeente, betekenen dat op deurwaarders wordt ingezet.

Periodiek uitvoeren van fenomeenanalyse

Het is wenselijk elke 3 tot 5 jaar een fenomeenanalyse uit te (laten) voeren om inzicht te hebben in de trends en ontwikkelingen waar men lokaal mee te maken heeft. Dit helpt om te bepalen waar deskundigheidsbevordering op nodig is en welke (andere) specialisten, aandachtsfunctionarissen en professional in het sociaal en maatschappelijk veld daar kennis over moeten hebben.

Vanuit de VAR is een tool voor een fenomeenanalyse beschikbaar voor gemeente om zelf een fenomeenanalyse in de gemeente uit te voeren.

Registratie

Om zicht te hebben en te houden op het netwerk van professionals dat getraind is en moet worden, is het raadzaam voor de beleidsmedewerkers met taakaccent radicalisering om globaal bij te houden welke organisaties wanneer getraind zijn. Dit helpt om inzicht te krijgen en te houden op welke organisaties deskundigheidsbevordering (nog) moet worden ingezet. Trainingen die bij het ROR worden gevolgd, worden via de VAR aangevraagd en door de VAR bijgehouden (zie ook verderop voor toelichting rol VAR).

Bestuurlijke aandacht

Radicalisering kan een thema zijn waar binnen de organisaties, o.a. binnen de eigen gemeente, weinig aandacht voor is zolang er geen of weinig casuïstiek speelt. Weinig of geen casuïstiek betekent echter niet dat radicalisering niet of nauwelijks voorkomt in de gemeente. Om bij organisaties of binnen de gemeentelijke organisatie het belang van deskundigheid te vergroten, kan het helpend zijn om bestuurlijke aandacht te vragen. Dit kan bijvoorbeeld worden gedaan door een fenomeenanalyse te gebruiken als aanknopingspunt voor een gesprek met de burgemeester (of het gehele College) en/of met de gemeenteraad.

Specialisten

Onder specialisten verstaan we de kernpartners van de PGA (politie, OM, RvdK, RN) en gemeenten. Binnen de gemeente gaat het om iedereen die aansluit bij het casusoverleg over de PGA radicalisering en mogelijk in direct contact komt met de betrokkene uit een casus die wordt besproken in het kader van de PGA radicalisering. Het gaat hier o.a. om de gemeentelijk procesregisseur en/of beleidsmedewerker met taakaccent radicalisering van de afdeling OOV en medewerkers van het Sociaal Domein die een rol spelen in de interventies op de leefgebieden binnen de PGA.

Professionals die worden beschouwd als specialisten zijn getraind/ hebben kennis op het vlak van (wenselijk):

- De betekenis van radicalisering, extremisme en terrorisme.
- Het onderscheid tussen activisme en extremisme.
- Het verloop van radicaliseringsprocessen, welke factoren hier invloed op hebben en wanneer en waar deze te melden.
- Verdiepende kennis van verschillende ideologieën en verschijningsvormen.
- Het verloop van de PGA-R.
- Gespreksvoering met verschillende culturen.
- Het relevante netwerk binnen de gemeente (contactpersonen bij verschillende afdelingen om snel te kunnen schakelen).
- De dilemma's omtrent het melden van radicalisering en het delen van informatie. En is bewust van de eigen overtuigingen en houding op het professioneel handelen.

Gewenste deskundigheidsbevordering- en borging voor specialisten

- Jaarlijks volgen van verdiepende trainingen aansluitend op trends en ontwikkelingen, bijv. via het ROR, VNG, BeHr-groep of LSE.
- Aansluiten bij netwerkbijeenkomsten van de Veiligheidsalliantie Rotterdam.
- Intervisie met professionals.
- Eventueel: bijwonen van themabijeenkomsten/congressen/webinars, bijvoorbeeld de masterclasses van het ROR die vier keer per jaar worden georganiseerd.

Door beleidsmedewerkers met taakaccent radicalisering wordt richting deze doelgroep:

- De meldroute binnen de gemeente via verschillende kanalen (zoals berichten op intranet; nieuwsbrief) regelmatig onder de aandacht gebracht.

In principe zijn ketenpartners zelf verantwoordelijk voor het trainen van de professionals die namens hun organisatie deelnemen aan de casustafel. Indien daar vanuit de organisaties geen capaciteit voor beschikbaar is, kunnen de organisaties hierover in contact treden met de gemeente en/of VAR.

Aandachtsfunctionarissen

Een aandachtsfunctionaris is een professional werkzaam bij een organisatie of in de eigen gemeentelijk organisatie die een belangrijke signalerende functie heeft en die zicht heeft op wat er speelt onder inwoners. Zij zijn voor de gemeente namens de organisatie of afdeling het eerste aanspreekpunt met betrekking tot signalen en trends en ontwikkelingen. Ook hebben aandachtsfunctionarissen de verantwoordelijkheid om binnen de eigen organisatie of afdeling op te halen wat de kennisbehoefte is bij collega's en indien nodig collega's te stimuleren deel te nemen aan trainingen en bijeenkomsten bij te wonen. Daarnaast zijn ze ervoor verantwoordelijk om binnen hun eigen organisatie of afdeling het thema radicalisering en extremisme onder de aandacht te brengen en binnen de organisatie op te halen wat er speelt onder hun doelgroep.

De gemeente Gorinchem, Molenlanden en Hoeksche Waard beschikken nog niet over een in- en externe netwerk van aandachtsfunctionarissen. Het is wenselijk om binnen organisaties die veelvuldig contact hebben met inwoners een aandachtsfunctionaris te hebben, of – als het een grote organisatie betreft – binnen specifieke teams.

Voorbeelden van organisaties waarbinnen een aandachtsfunctionaris wenselijk is:

- Wijkagenten en jeugdagenten
- Handhaving/BOA's.
- Woningbouwcorporaties.
- Wijkcoördinatoren.
- Sociaal (wijk)team.
- Scholen (bijvoorbeeld schoolveiligheidscoördinator).
- Jongerenwerkers.
- GGD-medewerkers van het meldpunt zorg- en overlast.
- GGZ-instellingen.
- Klant Contact Centrum.
- Afdeling Werk & Inkomen.
- Jeugdteam.
- Bemoeizorg.
- WMO-consulenten.

Wat maakt iemand een geschikte aandachtsfunctionaris?

- Bekleedt functie waarin sprake is van burgercontact.
- Is enthousiast over/heeft affiniteit met het onderwerp.
- Is gemotiveerd om eigen kennis te vergroten met betrekking tot het thema.
- Is bevlogen om deze kennis te verspreiden onder eigen collega's.
- Krijgt gelegenheid (en ondersteuning) van de leidinggevende om deze neventaak te vervullen.

De meerwaarde voor de professional is dat hij of zij de mogelijkheid krijgt om expertise op te bouwen op een thema.

Opbouwen van een netwerk

Voor het opbouwen van netwerk van aandachtsfunctionarissen zijn er een aantal invalshoeken:

- 1. Gerichte benadering:** Door het prioriteren van organisaties waarbinnen een aandachtsfunctionaris wenselijk is. Vervolgens kan de beleidsmedewerker met taakaccent radicalisering van de gemeente de geprioriteerde organisaties benaderen en toelichten waarom het belangrijk is om binnen de organisatie aandacht te hebben voor radicalisering en wat het belang en de meerwaarde van een aandachtsfunctionaris binnen de organisatie is. Vervolgens kan door de beleidsmedewerker met taakaccent radicalisering verzocht worden om binnen de organisatie op zoek te gaan een medewerker die geschikt is als aandachtsfunctionaris (zie bovenstaand).
- 2. Brede werving:** Door de organisatie kan een brede kennisbijeenkomst voor professionals of voor specifieke organisaties worden georganiseerd, waar door de beleidsmedewerker met taakaccent aandachtsfunctionarissen 'geworven' kan worden. De beleidsmedewerker met taakaccent kan tijdens bijeenkomsten over een specifiek thema nagaan of er professionals zijn die zich verder verdiepen in het thema, een signalerende functie willen bekleden binnen hun organisatie en als aanspreekpunt voor collega's en de gemeente fungeren, en alert zijn op trends, ontwikkelingen en behoeften van collega's m.b.t. training en andere handvatten.

Aandachtsfunctionarissen zijn getraind / hebben kennis op het vlak van (wenselijk):

- Basiskennis over radicalisering en extremisme. Afhankelijk van rol en interesse kan het meerwaarde hebben om verdiepende kennis over fenomenen te hebben.
- De route voor melden van signalen binnen de gemeente.
- Het verzamelen van informatie over mogelijke radicalisering/extremisme binnen hun organisatie.
- Op hoofdlijnen met de PGA-R.

- De dilemma's omtrent het melden van radicalisering en het delen van informatie. En is bewust van de eigen overtuigingen en houding op het professioneel handelen.

Gewenste deskundigheidsbevordering- en borging voor aandachtsfunctionarissen

- Volgen van basistraining over radicalisering van het ROR aan alle nog niet getrainde (nieuwe) aandachtsfunctionarissen.
- Indien haalbaar: volgen van training radicalisering voor aandachtsfunctionarissen.
- Bijwonen van jaarlijks evenementen van het ROR voor aandachtsfunctionarissen voor verdieping en versterken van netwerk.
- Minstens één keer per jaar deelnemen aan een leerbijeenkomst met andere aandachtsfunctionarissen in de gemeente.

Door de beleidsmedewerker met taakaccent radicalisering wordt richting deze doelgroep:

- Jaarlijks een bijeenkomst voor aandachtsfunctionarissen georganiseerd voor onderhouden van het netwerk, uitwisseling over trends, ontwikkelingen en behoeften van professionals aan trainingen of andere handvatten. Hierbij kan een koppeling gemaakt worden met een inhoudelijk programma, bijvoorbeeld over een specifiek fenomeen.
- Jaarlijks de meldroute binnen de gemeente onder de aandacht gebracht.

Professionals in het sociaal en maatschappelijk veld

In de buitenste schil gaat het om professionals die veel in contact staan met inwoners en daarmee een belangrijke signalerende rol kunnen hebben. Het zijn vaak de ogen en oren op straat.

Voorbeelden van professionals die werken in de buitenste schil voor de drie gemeenten:

- Medewerkers van het Klant Contact Centrum.
- Bestuursassistenten.
- GGD-medewerkers van meldpunt Zorg en Overlast.
- Medewerkers van GGZ-instellingen.
- Medewerkers van de afdeling Werk & Inkomen.
- Medewerkers van sport-, buurt- en andere verenigingen.
- Medewerkers van woningbouwcorporaties.
- Deurwaarders.

Als binnen deze organisatie een aandachtsfunctionaris is aangewezen, kan de beleidsmedewerker met taakaccent radicalisering met diegene bepalen hoe de deskundigheidsbevordering wordt aangepakt en

wie dat doet (aandachtsfunctionaris, beleidsmedewerker met taakaccent, beiden of is externe inzet in de vorm van een uitgebreidere training nodig?). In tegenstelling tot bij aandachtsfunctionarissen, is de deskundigheid bij deze professionals vooral gericht op het globaal herkennen van signalen én het kennen van de meldingsstructuur binnen de gemeente.

Professionals in het sociaal en maatschappelijk veld zijn getraind / hebben kennis op het vlak van (wenselijk):

- Globale signalen van radicalisering.
- De route voor het melden van signalen binnen gemeente.

Door de beleidsmedewerker met taakaccent radicalisering wordt richting deze doelgroep:

- Indien er geen aandachtsfunctionaris is, een rondje langs de organisaties voor een korte kennissessie over radicalisering en de meldingsstructuur in de betreffende gemeente. Hierbij kan prioritering worden aangebracht, afhankelijk van de problematiek die speelt in de gemeente. Een alternatief is om te kiezen voor themabijeenkomsten (waar eventueel ook aandachtsfunctionarissen 'geworven' kunnen worden).
- Jaarlijks wordt de meldroute binnen de gemeente onder de aandacht gebracht.
- Eventueel: aangeschoven bij teamoverleggen van meerdere afdelingen binnen de gemeente om daar kort iets te vertellen over signalen en meldroute radicalisering.
- Eventueel: periodiek aandacht gevraagd voor radicalisering in een voorlichting gemeentebreed (bijvoorbeeld als onderdeel van zo'n avond over 'ondermijning').

Algemene kennisdeling

Themabijeenkomsten

Naast het trainen van professionals door trainingen bij het ROR aan te bieden, is het organiseren van (thema)bijeenkomsten een effectieve manier om bewustwording over radicalisering te creëren, het netwerk te versterken en de meldroute van de gemeente onder de aandacht te brengen. Deze themabijeenkomsten kunnen gekoppeld worden aan actualiteiten, maar ook aan relevante publicaties, zoals het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland van de NCTV dat elk half jaar gepubliceerd wordt. Afhankelijk van de doelgroep moet de insteek van de bijeenkomst worden bepaald (bijvoorbeeld meer gericht op verdieping of meer op bewustwording).

De beleidsmedewerker met taakaccent radicalisering heeft een aanjagende rol in het organiseren van deze bijeenkomsten. Ook kunnen hier gelden voor worden aangevraagd via de Versterkingsgelden van het ministerie van Justitie en Veiligheid.

Rol van de VAR

De Veiligheidsalliantie regio Rotterdam (VAR) kan een faciliterende rol spelen in het aanbieden van trainingen aan professionals binnen de gemeente. Voor alle trainingen van het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR) is de VAR het centrale aanspreekpunt. Dit betekent dat als de gemeente specialisten of aandachtsfunctionarissen een ROR training wil aanbieden, de beleidsmedewerker met taakaccent radicalisering bij de VAR hiervoor een aanvraag kan indienen.

Daarnaast heeft de VAR binnen elke gemeente in de regio een contactpersoon (bijv. de beleidsmedewerker met taakaccent radicalisering van de gemeente). Voor hen wordt 1x per jaar een netwerkbijeenkomst georganiseerd. Het is de rol van die contactpersoon om de kennis op hun beurt weer te verspreiden binnen de eigen organisatie. Daarnaast zijn er vanuit de VAR verschillende tools beschikbaar waar gemeenten gebruik van kunnen maken, bijv. met betrekking tot het verrichten van een fenomeenanalyse.

Trainings- en kennisaanbod van instanties

Op de volgende pagina's volgt een aantal instanties dat trainingen en/of kennis verschaft voor professionals die zich op enigerlei wijze bezig houden met radicalisering.

Organisatie	Trainings-/kennisaanbod
Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR)	Voorziet professionals van actuele kennis en kunde over radicalisering en extremisme. Het ROR biedt basis- en verdiepende trainingen aan over radicalisering en extremisme, verschillende verschijningsvormen daarvan, interculturele professionaliteit en gespreksvaardigheden. Daarnaast organiseert het ROR bijeenkomsten over actuele thema's.
Landelijk Steunpunt Extremisme (LSE)	Stelt kennis beschikbaar in de vorm van handreikingen, factsheets, methodieken, intervisie, trainingen en publicaties. Zo is er een training voor professionals over de omgang met extremisme, kunnen professionals in sessies aan de hand van praktijkvoorbeelden oefenen en sparren over dilemma's uit de praktijk en biedt het LSE specialistische intervisie aan.
Vereniging Nederlandse Gemeenten	Organiseert regelmatig kennisbijeenkomsten over fenomenen en publiceert over de rol van gemeenten in de aanpak van radicalisering.
Platform JEP	Ondersteunt professionals die met jongeren werken bij vragen rondom polarisatie, radicalisering en extremisme. Zo is er een JEP Advieslijn waar professionals terecht kunnen met vragen.
Expertise-unit Sociale Stabiliteit	Publiceert handreikingen over omgaan met polarisatie als voedingsbodem voor radicalisering, het opzetten van een netwerk van sleutelfiguren, samenwerking tussen organisaties en informatie-uitwisseling.
NCTV	Publiceert actuele analyses over trends en ontwikkelingen op landelijk niveau in de vorm van het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Daarnaast heeft het een handreiking Lokale Aanpak gepubliceerd. En met regelmaat worden andere publicaties uitgebracht, zoals een Landelijk Crisisplan rondom geweld en terrorisme en de Nationale Contraterrorisme Strategie.
AIVD	Publiceert regelmatig analyses op het gebied van extremisme. Deze publicaties geven een beeld van de landelijke aard en omvang van bepaalde ideologische stromingen.